

דף

כריתות כ"ו ע"ב

על הדרף

שיט

על הספק י"ל דספק מיקרי ראוי, כיון דאם יבוא אלי' ויאמר דהוא קודש יהי' ראוי לאכילה, [ואם כי רש"י ביבמות (דף צ"ט ע"ב) ד"ה ואין מוציאין ס"ל דספק לא מיקרי ראוי וע"ש בתוס', מ"מ שפיר י"ל דאין כוונתו בדבריו בחולין הנ"ל אין ראוי דכה"ג, כי אם אין ראוי בעצם וכמובן], ובמקו"א אי"ה יבואר בארוכה אי ספק מיקרי ראוי ואכ"מ.

ואולם במשנה תמורה (דף ל"ד ע"א) מוכח בפשיטות דחטאת העוף הבא על הספק אסור בהנאה לגמרי ככל שאר איסורי הנאה וקדשים פסולין, וע"ש ברש"י ד"ה חטאת העוף, וכן מוכח עוד בכמה דוכתי וצ"ע ובאתי רק להעיר.

★ ★

בגמ': חטאת העוף הבאה על הספק וכו' ואסורה אפילו בהנאה וכו'.

ופירש"י: כשאר חטאת העוף ספק שאסור באכילה שמה חולין היא ונבילה היא, ובהנאה נמי אסורה, דילמא קודש היא, וקודש שאינו נאכל אסור בהנאה אחרת, שהרי לכלבים לא יאכילנו עכ"ל.

מדברי רש"י אלו משמע שחטאת העוף הבאה על הספק בעצם הותר' בהנא' כמו כל חטאת העוף - אחרי הזריקה, ורק בהנאה של כילוי כגון ליתן לכלב אסור, דאף שאינו נאכלת בפועל, אין זה רק מחמת ספק, אבל בהנאה ממז' מותר, דאם חולין היא מותרת בהנאה, ואם קדשים היא גם כן מותרת בהנאה - אחרי שכבר נזרק דמו.

ואולם העיר הגר"י ענגיל (בית האוצר מערכת האלף כלל ק"כ) שהרי בתמורה (ל"ד ע"א) במשנה מוכח דחטאת העוף הבא על הספק - אסורה בהנא' ככל שאר פסולי המוקדשין, והיינו דמכיון דבפועל לא נאכל מחמת הספק, לא הותר' בהנאה על ידי הזריקה, דרק כשהותר באכילה בפועל, אז מותרת בהנאה על ידי הזריקה, ולא בחטאת העוף שמחמת ספק נבלה לא נותרת בפועל באכילה.

כ"זמר דההיתר שע"י זריקה, בא ע"י מה שמותר ומצוה לאכול אחר הזריקה, אבל היכי דליכא מצוה, אפי' אם זה מצד אחר, כגון הכא בחטאת העוף שמה שאסור לאכלה, היינו מהחשש שהוא חולין, והיא נבילה, מ"מ לא פקע האיסור הנאה, וטעון שריפה כשאר פסולי המוקדשין - כמבואר בתמורה.

בגמ': חטאת העוף הבאה על הספק וכו' אם משנמלקה נודע שילדה, אסורה אפילו בהנאה וכו'.

וברש"י (ד"ה ואסורה בהנאה וכו') כתב וז"ל: כשאר חטאת העוף ספק שאסור באכילה שמה חולין היא ונבילה היא, ובהנאה נמי אסורה דשמה קודש היא, וקודש שאינו נאכל אסור בהנאה אחרת, שהרי לכלבים לא יאכילנו עכ"ל.

וכתב הגאון ר' יוסף ענגיל זצ"ל בספרו בית האוצר (כלל ק"כ): ונראה מלשון רש"י דהאיסור רק משום איבוד קדשים, דאם מאכילו לכלבים הרי מאבד קדשים. וצ"ע, דא"כ הנאה שאינה של כילוי תשתרי, וסתימות לישנא דאסורה בהנאה לא משמע כן, וע' חולין (דף קט"ו ע"א) אר"ל מנין לבשר בחלב שאסור ת"ל אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל, שאין ת"ל מבושל, מה ת"ל מבושל, לומר לך יש לך בישול אחר שהיא כזה, ואי זה בבשר בחלב. א"ל ר' יוחנן וכי כעורה זו ששנה רבי לא תאכלנו בב"ח הכתוב מדבר כו', אי מההיא הו"א ה"מ באכילה, אבל בהנאה לא קמ"ל, וברש"י קמ"ל מהאי קרא דכתיבא אזהרה דידי' גבי פסח, מה פסח מבושל אסור באכילה ובהנאה, דכל קדשים שאינם ראויים לאכילה, תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה, אף זה אסור בהנאה עכ"ל, ומבואר דגם הנאה שאינה של כילוי אסורה בקדשים שאין ראויין לאכילה, דהא ילפי' מיני' איסור הנאת בב"ח, ובב"ח הרי אסור בהנאה לגמרי בין בהנאת כילוי בין בהנאה שאינה של כילוי.

ואולם י"ל דשאני התם דהפסח נפסל ע"י הבישול, וקדשים שנפסלו שפיר אסורין בהנאה לגמרי ע' פסחים (דף כ"ד ע"א ופ"ב ע"א וע"ב), משא"כ חטאת העוף הבא על הספק, דאם הוא קודש הרי ראוי לאכילה שפיר, אלא דאינו יכול לאכלו מספק דשמה אינו קודש והוי חולין נבילה, אבל עכ"פ באופן שהוא קודש הרי מותר לאכילה שפיר בעצם, וע"כ הוא מותר גם בהנאה, דס"ל לרש"י דקדשים שנשחטו ונזרקו כהלכתן והותרו באכילה בהנאה נמי מישתרי, ונהי דאין הנאה מצוה דרק האכילה היא מצוותן, עכ"ז ההנאה מותרת, כיון דפקע איסור מעילה והותרה האכילה ורק הנאה של כילוי [וה"ה כילוי גרידא] הוא דאסורין משום איבוד קדשים וכנ"ל.

ומה שכתב רש"י דכל קדשים שאינם ראויים לאכילה תעובר צורתן וכו', כוונתו רק אהיכא דאין ראויים מחמת פסול או כוונתו היכא דאין ראויין בעצם, משא"כ חטאת העוף הבא